

17. YÜZYILIN İKİNCİ YARISINDA KONYA'DA KADINA YÖNELİK ŞİDDET OLAYLARI*

Incidents of Violence Against Women Reflected in Konya in The Second Half of the 17th Century

Buket EĞİTMEN¹ ve Enver ÇAKAR²

¹Doktorant, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Elazığ, egitmenbuket@gmail.com, orcid.org/0000-0002-8497-7681

²Prof Dr., Fırat Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü Elazığ, ecakar@firat.edu.tr, orcid.org/0000-0002-2601-2013

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:
28.02.2024

Kabul/Accepted:
06.09.2024

DOI:

10.18069/firatsbed.1444714

Anahtar Kelimeler

Osmanlı İmparatorluğu,
Konya, Kadın, Kadına
Yönelik Şiddet, Suçlu

Keywords

The Ottoman Empire,
Konya, Women, Violence
Against Women, Criminal

ÖZ

Kadın, geçmişten günümüze toplumun çekirdeğini oluşturan ailenin ana bileşeni olup mücadeleci ruhu ve anaç yapısı ile tarihe yön veren insan karakterini oluşturur. Fedakâr ve duygusal yapısının yanında vücut olarak da naif ve hassas yapısı, onu tehlikelere açık hale getirmiştir. Kadına yönelik şiddet konusu insanlık tarihi kadar eskidir. Cinayet, darp, tecavüz, hırsızlık ve iftira gibi birçok suçta maruz kalan kadın, çoğu zaman bu şiddete karşı koyacak gücü kendinde bulamamıştır. Konya'da kadına yönelik şiddet olaylarının incelendiği bu çalışma, Osmanlı Devleti'nin ekonomik, siyasi ve sosyal olarak güçsüz olduğu bir döneme tekabül etmektedir. Devlet otoritesinin zayıfladığı bu dönemde asayiş olayları artış göstermiştir. Konya şehri de doğal olarak bu olumsuz tablodan etkilenmiş ve meydana gelen asayiş olayları mahkeme kayıtlarına da yansımıştır. Konya ile ilgili verilerin fazla oluşu bu kentin çalışmada konusu olarak seçiminde etkili olmuştur. Bu mahkeme kayıtları da çalışmanın başlıca kaynağını oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı ise kadına yönelik olarak meydana gelen her türlü şiddet olaylarının şekil ve içerik açısından incelenmesidir.

ABSTRACT

Woman is the main component of the family, which constitutes the nucleus of society from past to present, and forms the human character that shapes history with her combative spirit and maternal structure. In addition to her sacrificial and emotional structure, her naive and sensitive structure as a body has made her vulnerable to dangers. The issue of violence against women is as old as human history. Women, who are exposed to many crimes such as murder, assault, rape, theft and slander, often cannot find the strength to resist this violence. This study, which examines the incidents of violence against women in Konya, corresponds to a period when the Ottoman Empire was economically, politically and socially weak. In this period when the state authority weakened, public order incidents increased. The city of Konya was naturally affected by this unfavourable situation and the public order incidents were reflected in the court records. The abundance of data on Konya influenced the selection of this city as the subject of the study. These court records constitute the main source of the study. The aim of the study is to analyse all kinds of violence against women in terms of form and content.

Atıf/Citation: Eğitmen, B. ve Çakar, E. (2024). 17. yüzyılın İkinci Yarısında Konya'da Kadına Yönelik Şiddet Olayları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34, 3, 1603-1620.

Sorumlu yazar/Corresponding author: Buket EĞİTMEN, egitmenbuket@gmail.com.

* Bu çalışma, XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında Osmanlı Devleti'nde Suç ve Suçlular (Orta Anadolu Örneği) adlı doktora tezinden üretilmiştir.

1.Giriş

Kadın, sosyal, siyasi ve ekonomik hayatın içinde toplumların varoluşu ve devamlılığını sağlayan ana unsurdur. Fiziksel olarak yaratılışından gelen naifliği ve zarıflığı onu tarih boyunca tehlikelerle karşı karşıya bırakmış, taciz, tecavüz, cinayet, darp vb. birçok suçla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Dolayısıyla kadın, eski çağlardan günümüze gelinceye kadar ezilen, şiddete uğrayan bir varlık olmaktan kurtulamamıştır. Hâlbuki toplum ve aile içindeki rolü göz önüne alındığında, kadının devletlerin ve milletlerin geleceğini etkileyen bir güce sahip olduğu görülür. Her şeyden önce kadın annedir, anne de toplumların hamurunu yoğuran mayadır. Diğer yandan anne toplumu kurtaracak kahramanları yetiştirir. Fakat bütün bu vasıflarına rağmen kadın hiçbir zaman layık olduğu kıymeti görememiştir.

Suçun birçok nedeni olmakla birlikte ekonomik nedenler bunların başında gelir. Bir toplum ekonomik olarak zayıf ise buna bağlı olarak hırsızlık, gasp, darp ve cinayet gibi olaylar da artar. Bu olumsuz tablodan en çok yara alanlar da çoğunlukla kadınlardır. Kadına şiddet, toplumların varoluşundan günümüze kadar gelen süreçte daima önemini koruyarak akademik çalışmalara konu olmuş, özellikle Selçuk (2013), Şemşek (2020), Cin (1988), Yılmaz (2023), Faroqhi (2002), Jennings (1975) ve Gerber (1988) gibi araştırmacılar Osmanlı'da kadın konusu üzerinde yoğunlaşırken bu konuda çok sayıda lisansüstü düzeyde tez de hazırlanmıştır¹.

17. yüzyılın ikinci yarısı, Osmanlı Devleti'nin yoğun ve başarısız geçen savaş yıllarının ekonomik olarak devleti ve toplumu olumsuz etkilediği, buna bağlı olarak da suç oranlarının arttığı yıllardır. Anadolu'nun tamamında görülen eşkıyalık olaylarından Konya şehri de yoğun olarak etkilenmiştir². Bu dönemde birçok kadın da çeşitli sebeplerle mahkemelere başvurup hakkını aramaya çalışmış, suçluların adaletle cezalandırılmasını istemiştir. Konya şer'iyeye sicillerinde buna dair birçok örnek bulunmakta olup meydana gelen suçlar, mahalle halkının suçlulara bakışı, suç işleyenlerin yargılanma aşamaları, olayın araştırılması için atanan mübaşirler, olayların incelenme şekli ve mahkemeye sunulan raporlar bu konuda önemli bilgiler sunmaktadır. Dolayısıyla Konya şer'iyeye sicillerinin kadına şiddet konusunda çok sayıda belge içermesi ve şehrin de Orta Anadolu'da batı ile doğuyu birleştiren bir güzergâhta yer alması Konya'nın araştırma alanı olarak seçilmesinde etkili olmuştur.

Çalışmanın başlıca kaynaklarını Konya Şer'iyeye Sicilleri oluşturmaktadır. Ankara'daki Milli Kütüphane'de muhafaza edilen bu defterlerin dijital suretleri de Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi'nde (BOA), Meşihat Defterleri fonunda (MŞH.SSC.d) yer almaktadır. Toplam sayısı 151 olan bu defterlerden 28 tanesi 1650-1700 yılları arasını ihtiva etmektedir ve bunlardan 12 tanesi yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır (Tutar, 2018; Küçük, 2013; Acartürk, 2006; Akbaş, 2018; Avşar, 2019; Dereci, 2020; Dirik, 2022; Güngören, 2020; Olgun, 2019; Taşın, 2019; Tezcan, 2014; Güven, 2006). Bütün bu defterlerdeki verilerden hareketle Konya'da 17. yüzyılın ikinci yarısında mahkeme kayıtlarına yansıyan ve şikâyete konu olan kadına yönelik şiddet olayları çeşit, mahiyet ve muhtevalarıyla incelenmeye çalışılmıştır.

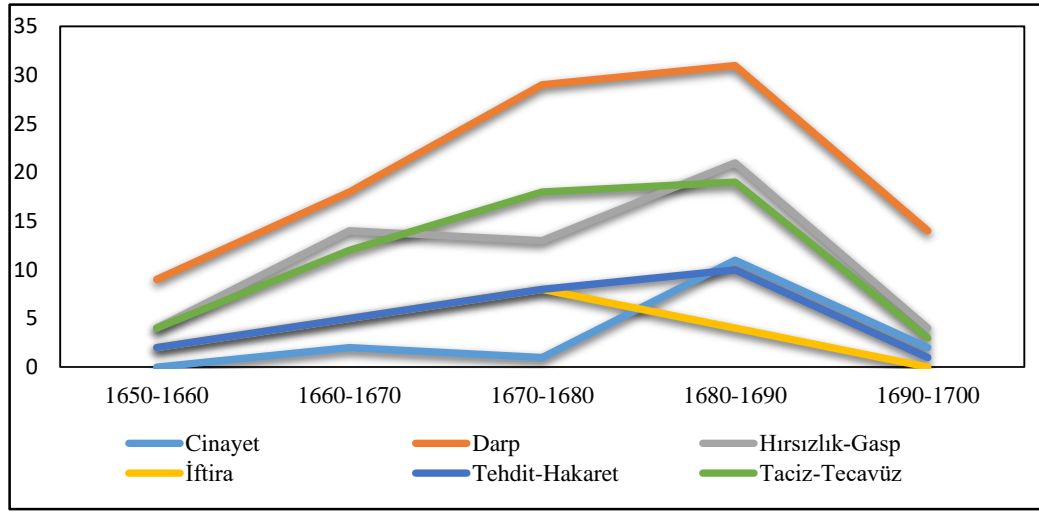
2.Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Olayları

Bilerek ve isteyerek kadının bedenene zarar görmesi için yapılan eylemlerin tümü fiziksel şiddettir. Bu tür olaylar ya darp şeklinde tezahür etmekte veya cinayetle sonuçlanmaktadır. İslam ve Osmanlı hukukunda darbin cezası cinsiyet ayrımı gözetmeden *had* (Bardakoğlu, 1996: 547), katilin cezası ise kısastır (Dağcı, 2022: 488). Kısas, öldürülen şahsın karşılığında katilin de öldürülmesidir. Fakat bu cezanın uygulanmasında maktul yakınlarının talebi de dikkate alınır ve vasiler kısas yerine *diyet* isterse, katil kan parası adı altında bir bedel öderdi. Şayet öldürülen kişinin akrabaları ile katil arasında bir sulh sağlanırsa suçlu olanlar, had suçları ve belirli cezası bulunmayan suçlara verilen ve miktarı ve uygulanması yöneticiye veya hâkime bırakılmış cezaları ifade eden *ta'zir* ile cezalandırılırdı (Başoğlu, 2011: 198). Bu cezalar kadın ya da erkek, cinayeti işleyen kişinin işlediği suç sonucunda aldığı cezalar olup kadına yönelik işlenen cinayetlerin de bedeli bu şekilde olmuştur (Akgündüz, 1995: 323). Öte yandan karşılığı olabilecek bir yaralamada da kısas lazım olur ve el, ayak, kulak, göz, diş, baş gibi yaralamanın karşılığında uygulanırdı. Bu tür suçların diğer bir cezası da diyet olup mağdur kısas yerine diyet talep edebilirdi. Kasten olmayan yaralama olayları için ise yaralama ve sakat bırakmalarda mağdura ödenmesi gereken malî karşılığı ifade eden *erş* cezası uygulanırdı (Şafak, 1995: 307).

¹ Mesela bkz. Büyüksahin, 2013; Yüçetürk, 2021; Tezcan, 2014; Eroğlu, 2006.

² Osmanlı Dönemi Konya'sı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Konyalı, 2010; Yörük, 2016; Erten, 2001; Muşmal, 2000; Baykara, 2002; Oğuzoğlu, 1980.

İşlenen her suçun hukuksal anlamda bir yaptırımı vardır. Bu yaptırım ile kişi haklarını korumanın yanı sıra suç işleyen failin yaptığı fiilden pişman olmasını sağlayıp ıslah etmek de amaçlanmıştır. Dolayısıyla idam cezası dışındaki cezalarla aslında suç işleyen kişi topluma kazandırılmak istenmiştir (Yılmaz, 2023: 154). Bu bağlamda, mahkemelerce verilen cezalardan bir diğeri de uyarma (tembih etme) ve men etmedir. Tembih ile sonuçlanan davalar sanığın yerine getirmek zorunda olduğu yükümlülükleri içerir. Eğer davada ispat vasıtası şahitler ise tembih kullanılır (Akgündüz, 2009: 39). Mesela kocasından şiddet gören bir kadın ilk kez mahkemeye müracaat ettiğinde kocasına fiilini tekrarlamaması için tembih yapılır, ikinci defa şiddet uygulaması durumunda karısının kendisinden boşanması üzerine yemin ettirilir. Üçüncü kez tekrarlanırsa daha önceki yemin gerçekleşir ve kadı eşler arasında boşanmayı sağlardı (Selçuk, 2013: 124). İspatın yapılamadığı durumlarda ise kadı muarazadan menetme şeklinde davacıyı men ettiği gibi, fiilden de men edebilirdi (Akgündüz, 2009: 39). Menetme olayları ispat edilmemiş bir olay ile ilgili olabileceği gibi, hasmı olduğu kişinin huzurunu bozması durumunda da men cezası verilebilirdi. Mesela 1686 tarihinde evlenmek istemediği Bekir'le nikâha zorlanan Rahime mahkemeye şikayetini arz edince Bekir bu fiilinden men edilmiştir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6173, 200/1).

Şekil 1. Konya'da Kadına Yönelik Şiddet Olaylarının Çeşit ve Miktarları (1650-1700)

Konya, Anadolu'daki diğer şehirlere nazaran oldukça geniş topraklara sahipti. Doğan Yörük, Konya'nın 1642 yılındaki genel nüfusunu 26.200 olarak tahmin ederken (Yörük, 2016: 175) Hüseyin Muşmal da 1650-1700 yılları arasındaki tahmini nüfusunu 21 bin olarak tespit etmiştir (Muşmal, 2000: 207). Şekil 1'deki verilerden de anlaşılacağı üzere, Konya'da 17. yüzyılın ikinci yarısında kadına karşı işlenen ve mahkeme tutanaklarına yansıyan toplam 274 suç kaydı bulunmaktadır. Bu durumda ortalama yıllık suç sayısı 5,48, kişi başına düşen suç sayısı da 1642 nüfus verisine göre % 0,0002 olmaktadır. 1650-1700 yılları arasındaki 50 yıllık zaman dilimine göre kadına karşı uygulanan şiddetin toplam nüfusa oranı ise % 0,76'dır. Aynı dönemde diğer Anadolu şehirlerinde meydana gelen kadına şiddet suçları ile nüfus arasındaki oranı gösteren bir çalışma bulunmadığından, Konya'daki kadına yönelik suç oranının diğer şehirlerle mukayesesi de mümkün olmamaktadır. Bununla birlikte, 17. yüzyılın ikinci yarısında Konya'da kadına yönelik suç miktarlarında yıllara göre artış ve azalışlar olduğu söylenebilir (bkz. Şekil 1).

Cinayet ve darp olaylarında en fazla artış 1680-1690 yılları arasında meydana gelmiş olup, bu yıllarda mahkemeye yapılan başvurulardan kadına yönelik cinayet sayısı 11, darp sayısı ise 31 olarak tespit edilmiştir. Hırsızlık, gasp olayları ile ilgili mahkemeye yapılan başvuru yine en fazla 1680-1690 yıllarında olmuş, bu dönemde toplam 21 mağdur kadın veya yakını mahkemeye şikâyetinde bulunmuştur. İftira olaylarıyla ilgili en fazla şikâyet 1670-1680 yıllarında iken tehdit-hakaret ve taciz-tecavüz olaylarında ise en fazla şikâyet 1680-1690 yıllarında gerçekleşmiştir. 16. yüzyılda kendini göstermeye başlayan olumsuz gidişat, 17. yüzyılda da artarak devam etmiş ve bu yıllarda Osmanlı Devleti uzun ve başarısız savaşların sonucunda ekonomik, siyasi ve sosyal olarak büyük yaralar almıştır. Bu başarısız gidişatına ileriki zamanlarda da devam etmiştir. Anadolu'da düzeni sağlayan askerler sınırlarda kalınca "erazil-i reaya memleketi hali bulup tarik-i yağmaya

sapmışlardır” (Akdağ, 2019: 21). Denetim mekanizması zayıflayınca da suç sayılarında ve çeşitlerinde ani artışlar yaşanmıştır. Ayrıca sonrasında ortaya çıkan Celali İsyancıları’ndan mağdur olan bir kısım köy halkı da topraklarını bırakıp kentlere göç etmiştir (Akdağ, 2019: 335). Girit’in fethinin uzun süren (1645-1669) bir savaş neticesinde gerçekleşmesi ve çıkan askeri ayaklanma (Hammer, 2005: 490), Osmanlı Devleti’nde savaşların artık çeyrek asır sürece kadar uzun ve yıpratıcı olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Yine 1683 Viyana yenilgisi sonrasında da birçok toprak kaybedilmiş, alınan başarısız sonuçlar ile bir buhran dönemine girilerek devlet içinde otorite boşluğu doğurmuştur (Kısa, 2023: 35-38). Üst üste gelen başarısızlıklar halk arasında devlete karşı güvensizlik oluştururken, askeri olarak da moral bozukluğuna sebep olmuştur. Öte yandan, ekonomik olarak yaşanan kayıplar da ağır vergilerin alınmasına ve devlet adamlarının adaletsiz tutumlar sergilemesine yol açmıştır. Dolayısıyla bu dönemde işlenen suçlarda yoğun artışlar yaşanırken kadınlar da eşkiya ve suça meyilli insanların yaptığı eylemlerden dolayı derin yaralar almışlardır.

2.1.Kadın Cinayetleri

Cinayet İslam hukukunda kısaca can dokunulmazlığı bulunan bir canlının ölümüne yol açmak olarak tanımlanır (Bardakoğlu, 2022: 45). Yaşama hakkı tüm canlılar için kutsal olup bu hakka dokunmak dini ve hukuki olarak hem büyük günah hem de suçtur. Bundan dolayı Kuran-ı Kerim’de birçok ayette cinayet kesin bir şekilde yasaklanmış, takdir edilen cezalarla kişilerin yaşama hakkı korunmuştur. İslam ve Osmanlı hukukunda bu yaptırım cinsiyete göre değişmeden uygulanmıştır. Kadına yönelik şiddet farklı coğrafyalarda ve farklı zamanlarda sıklıkla görülebilen olayların başında gelmektedir. Bu bağlamda, Konya’da da 17. yüzyılın ikinci yarısında yani yarım asırlık süre zarfında kadına yönelik işlenen ve mahkemeye intikal eden toplam 16 cinayet olayı tespit edilmiştir.

Kadın cinayetlerinin çok büyük bir kısmı kocası, eski kocası ya da aile üyelerinden biri tarafından işlenmiştir. Cinayetin haklı bir gerekçesi olmasa da kendi içinde hep bir sebebi olmuş ve kadın genellikle fiziksel gücü kendisinden fazla olan bir erkeğin saldırısıyla öldürülmüştür. Cinayetin ardından da kadının aile üyeleri mahkemeye başvurup, katillerin cezalandırılmasını istemiştir. Olaylarda kullanılan suç aletleri ise balta, bıçak gibi ağır yara açan aletler olup genelde vücudun kafa ve göğüs bölgesi hedef alınarak öldürücülük ihtimali artırılmıştır. Ayrıca el ile boğma olaylarına da rastlanmaktadır.

17. yüzyılın ikinci yarısında Konya’da kocası ya da eski kocası tarafından öldürülen ve mahkeme kayıtlarına yansıyan toplam kadın sayısı 6’dır. Mesela 1661 yılında öldürülen Rahime’nin, mahkemeye başvuran annesi Emine, kızının eceliyle ölmediğini, kocası Sefer tarafından şiddet görmek suretiyle öldürüldüğünü belirterek ondan şikâyetçi olmuş, mahkemece yapılan araştırma ve şahitlerin şahadeti neticesinde de olayın normal bir ölüm değil bir kadın cinayeti olduğu ortaya çıkmıştır (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6153, 98/468). 1681 yılında Fakih Mahallesi’nde yaşanan bir başka cinayet vakasında ise anlaşmazlık yaşadığı kocası Hüseyin ile boşanan Aişe adlı kadın, vermekle yükümlü olduğu nafakasını vermeyen eski kocasından hakkını talep ettiği için eski koca Hüseyin, kadının bu talebine şiddet kullanarak karşılık vermiş ve bir balta ile kafasına vurarak onu öldürmüştür. Bundan dolayı Aişe’nin ailesi mahkemeye başvurarak kâtil olan eski kocanın cezalandırılmasını istemiştir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6167, 145/374).

Konya’da meydana gelen iki ayrı kadın cinayeti de namus cinayeti olarak nitelendirilen sosyolojik bir olgu sebep gösterilerek işlenmiştir. 15 Mayıs 1686 günü Mustafa Bey mahkemeye başvurarak cinayet işlediğini itiraf etmiş ve kendisi seferdeyken karısının namahrem bir ilişkisinin olduğunu sefer dönüşü öğrendiğinden karısını öldürdüğünü itiraf etmiştir (Dereci, 2020: 37/3). 20 Ocak 1699 tarihinde yaşanan buna benzer bir olayda ise Müslî bin Abdurrahman eve geldiğinde, kendi evlerinin ahırında karısı ve Mahmut’u uygunsuz bir şekilde yakalamış, Mahmut korkuyla ahırın kapısını kırıp kaçarken Müslî yakaladığı karısı Şehri’yi orada elleriyle boğarak öldürmüştür (Taşın, 2019: 102/1).

Konya’da 1674 yılında işlenen bir başka cinayet ise kocası tarafından öldürülüp intihar süsü verilen Saime’nin katlidir. Halil ve Hüseyin adlı kardeşler mahkemeye başvurarak; kocasının intihar ettiğini söylediği, fakat kendilerinin buna inanmadıkları kız kardeşleri Saime’nin gerçek ölüm sebebinin araştırılmasını talep etmişlerdir. Mahkemece konu araştırılmış ve neticede kadının intihar etmediği, elle boğazı sıkılmak suretiyle öldürüldüğü tespitinde bulunulmuştur (Acartürk, 2006: 23/1).

Kadına karşı işlenen bazı cinayetlerin de komşusu ya da tanımadığı kimselerce işlendiği görülmektedir. Bu bağlamda, 1676’da Kaya bin Mehmet mahkemeye başvurarak İbrahim’in emri ile Yusuf ve Sefer adlı şahısların Kebire adlı eşini evinde balta ile katlettikleri iddiasıyla onlardan davacı olurken (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6163,

139/380), meydana gelen başka bir olayda ise, 7 Haziran 1689'da Hızır adlı birinin hizmetinde bulunan Hüseyin ve Mustafa adlı şahıslar, Mehmet'in evini basıp annesi Hüban Hatun'u yatağından kaldırmışlar ve kadının feryatlarına rağmen çekiştirerek tarlaya götürüp orada hançer ile karnından ve sağ kasığından vurarak öldürmüşlerdir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6174, 246/623). 1693'te Sefehan Mahallesi'nde yaşayan Fatma binti Ahmet adlı kadın da komşudan evine dönerken Musa ve Ahmet adlı şahıslar tarafından alikonularak bir bağa götürülmüş ve orada tecavüz edildikten sonra darp ile öldürülmüştür (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6180, 176/292). Kadına yönelik uygulanan şiddet bazen ileri boyuta taşınarak hamile kadına dahi uygulanmıştır. Bu tür cinayetlerde de esasen iki cana yönelik uygulanan bir şiddet söz konusudur. Çünkü hamile kadın şiddete maruz kalınca çocuğunu düşürdüğü gibi, olay sonucunda bazen sadece bebek ölürken bazen de anne ve bebek birlikte ölmüşlerdir. Mesela 1 Eylül 1664 tarihinde hançer ile üzerine yürüyen Zülfikar'dan korkup çocuğunu düşüren Fatma olayı ile (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6154, 215/876) 1683'te meydana gelen bir olayda Mevlüt adlı şahıs, hamile olan eşi Selma'nın karnına dirsek ile vurup onun erken doğum yapmasına sebep olan Ahmet Beşe'den davacı olmuş, hamile eşine uygulanan bu şiddet sonucunda kadın erken doğum yaptığı gibi çocuk da sakat doğmuştur (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6169, 241/619). Aynı yıl yaşanan bir başka olayda ise Alime adlı hamile kadın evine gelen Yetiş ve Zeyni tarafından darp edilmiş ve iki aylık bebeğini düşürmesine sebep olmuşlardır (Güngören, 2020: 196/3). Bu örneklerden de anlaşılacağı üzere, hamile bir kadına yapılan darp ile aslında henüz doğmamış bir çocuğa da şiddet uygulandığı için hamilelere uygulanan şiddet sadece bir kişiye uygulanan şiddet olayı olarak nitelendirilemez.

Öte yandan failleri belli olan bu olaylardan başka, faili meçhul olarak kalan, öldürenin tespit edilip yakalanamadığı durumlar da söz konusudur. Mesela Konya'da yaşayan Süleyman'ın 1681'de mahkemeye başvurup şikâyetçi olduğu konu bu tür bir olayla ilgilidir. Yerde ölü olarak yatarken bulunan vasisi olduğu Fatı adlı kadının ölüm sebebini ve katilinin bulunmasını isteyen Süleyman'ın şikâyeti ve talebi üzerine, olayın araştırılması için bir mübaşir görevlendirilmiş ve yapılan incelemede kadının bıçak yarası olarak yaralandığı ve kan kaybindan öldüğü anlaşılmış, fail ya da faillerinin bulunması için de soruşturma başlatılmıştır (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6167, 237/631).

2.2.Darp Olayları

Darp-yaralama müessir bir fiil olup, kasten ve kazaen olmak üzere ikiye ayrılır. Kasten yaralama bir kişinin bir alet ya da darp ile elinin ayağının ya da başka bir organının iş göremeyecek şekilde işlevini yitirmesine yol açmak anlamına gelir (Koç, 2019: 279). Yaralama fiziksel olarak ıstırap verici eylemlerin ölüm ile sonuçlanmadığı durumlardır. Bu fiiller itmek, çekmek, saç yolmak şeklinde yapılmıştır (Avcı, 2004: 122) . Yaralama suçu için verilen ceza da cinayette olduğu gibi kısastır. Fakat taraflar arasında sağlanan sulh ya da af cezayı diyete çevirebilir (Poyraz ve Öner, 2022: 124). Yaralama olayları için verilen bir diğer ceza ise ta'zirdir. Ta'zir cezası suçun tekerrür etmesi durumunda ya da kısasın uygulanmadığı durumlarda verilebilir (Koç, 2017: 186). Kullanılan alet, suçu işlediği kişi üzerindeki güç boyutu cezada değişiklik meydana getirir. Nitekim cezalandırmada en önemli amaç ıslah edip, caydırmadır. Taksirle yaralama kazaen, dikkatsizlik veya tedbirsizlik neticesinde bir kişinin yaralanmasına sebep olma durumudur. Bu durumda da kişi sağlığından olup yaralanır ancak yapılan fiil kasıt taşımadığı için verilen ceza diyetdir (Şafak, 1995: 307).

Konya'da kadına yönelik darp eyleminden dolayı mahkemeye çok sayıda başvuru yapılmıştır. Yapılan şikâyetlerden anlaşıldığına göre, kadına yönelik darp da cinayet gibi genellikle kadının tanıdığı kişilerce (kocası, babası veya komşusu) işlenmiş bir şiddet şeklidir. Bu tür olaylarda kadın fiziksel olarak kendisinden güçlü bir erkeğin saldırısına maruz kalmıştır (Olgun, 2019: 103/2); (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6159, 230/976); (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6152, 98/468). Mesela kocası tarafından darp edilen Fatma ve Raziye adlı kadınlar eşlerinin vermek üzere söz verdiği nafaka ücretini istedikleri için onların şiddetine uğramışlardır. Bunlardan 1686'da Raziye adlı kadın nafakasını kaçıran kocası Osman'ı dava ettiği için darp edilmiş ve bu darp neticesinde de diş kırılmışken (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6173, 98/230), Çiftler Mahallesinde oturan Fatma adlı kadın ise 1691 yılında 16 bin akçe mehir-nafaka vereceğine söz verip sözünü tutmayan Şahin tarafından darp edilmiştir. Olay mahkemeye intikal edince mahkeme heyeti kadına nafaka hakkının verilmesi ve mağdur edilmemesi hususunda kocaya tembihte bulunmuştur (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6179, 23/55). Konya'da 12 Ekim 1692'de yaşanan bir olayda ise Hacı Ali eşi Aişe'ye defalarca şiddet uygulamış ve nihayetinde kadın sakat kalmıştır. Akrabalarının desteği ile mahkemeye başvuran kadın eşinden şikâyetçi olmuş ve mahkemece konu ile ilgili araştırma başlatılmıştır. Şahitlerin de ifadelerine başvurulduktan sonra kocanın eşine uyguladığı şiddetin

işkence boyutuna ulaştığı tespit edilmiş ve koca bu filli yapmaktan menedilmiştir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6180, 150/218).

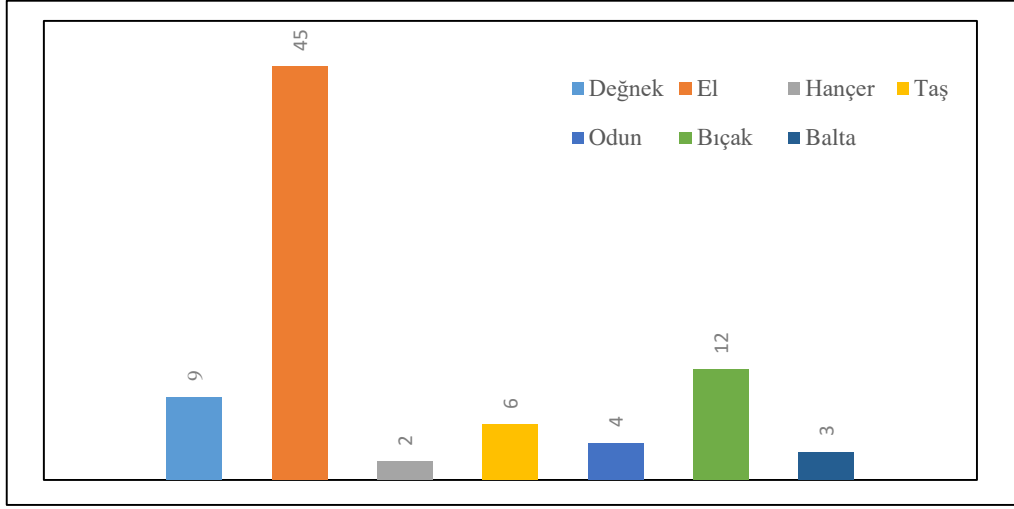
Kadının aile kurumu içerisindeki hakkının korunmasına da önem verilmiştir. Mesela 17 Mayıs 1690 yılında meydana gelen bir olayda Ok Mahallesi'nde yaşayan Aişe adlı kadın kocası Ahmet'ten, ortak mülkleri olan bağdan kendisini zorla atıp darp ettiği iddiasıyla şikâyetçi olmuştur. Şahitlerin de ifadeleri bu doğrultuda olunca, mahkeme bağda kadının da hakkı olduğunu belirterek bu konuda kocaya uyarıda bulunmuştur (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6177, 130/319).

Kadının şiddete maruz kaldığı bir başka konu ise boşandıktan sonra bir başka erkekle evlenmek istemesine eski koca tarafından engel olunmak istenmesidir. Mesela, Konya'da ayrıldığı kocası tarafından rahatsız edilerek yeni bir düzen kurması engellenen toplam 5 kadın mahkemeye başvurarak hakkını aramaya çalışmıştır. Bunlardan biri 1660 yılında Konya'da yaşayan Emine adlı kadın, birkaç ay önce kendisini üç talak boşadığı için hukuken ve dinen bir bağı kalmadığı halde peşini bırakmayıp kendisini taciz eden eski kocasından davacı olmuştur. Şahitlerin ifadeleri de bu doğrultuda olunca eski koca mahkeme tarafından yaptığı hukuksuzluktan menedilmiştir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6160, 25/86). Bu konuda bir diğer örnek 1673 yılında Karakurt Mahallesi'nde yaşayan Fatma adlı kadının eski eşi Süleyman tarafından taciz edilmesi olayıdır. Şahitlerin de beyanları dikkate alınarak, kadını üç talak boşadığı ve ondan herhangi bir hakkı kalmadığı gerekçesiyle, eski koca mahkeme tarafından bu fiilinden menedilip bir daha yanına yaklaşmaması hususunda tembih edilmiştir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6161, 43/174). 1676 yılında meydana gelen bir olayda ise Hacı Cemal Mahallesi'nde oturan Esmâ adlı kadın, kocası İsmail'in kendisine vaat ettiği mihrini isteyip alamayınca muhâlea³ talep etmiş, kocası; “*sen beni istemiyorsan ben seni hiç istemem*” deyip kadını boşamıştır. Kadın başka biri ile evlenmek istediğinde ise adam buna müsaade etmeyip onu engellemeye çalışmıştır. Bundan dolayı kadın mahkemeye başvurup eski eşinden şikâyetçi olmuş ve mahkeme tarafından eski kocasının kendisi üzerinde bir hakkı olmadığına şahitlerin de beyanıyla karar verilmiştir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6155, 26/62). Bütün bu olaylardan da anlaşılacağı üzere erkek, çeşitli gerekçelerle boşandığı eski eşi üzerinde ömür boyu hâkimiyet kurmayı kendisi için bir hak olarak görmüş, buna dayanarak da kadının bir başkasıyla evlenmesine müsaade etmek istememiştir. Fakat Osmanlı mahkemeleri erkeklerin bu hukuksuz baskıları karşısında kadının hakkını koruyan bir tutum içinde olmuştur.

Aşağıda Şekil 2'de de görüleceği üzere, kadına karşı sergilenen darp sonucu yaralama olaylarında çeşitli yöntemler kullanılmıştır. Bunlar da mağdurun aldığı yaranın niteliği üzerinde önemli rol oynamıştır. 1688'de meydana gelen bu tür olayların birinde Su Deresi Nahiyesi'nde yaşayan Aliye adlı kadın, evine girip kafasına ayağıyla basan İbrahim'den davacı olmuştur (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6166, 18/37). Esasen İbrahim yaptığı bu hareket ile sadece kadını darp etmemiş aynı zamanda onu aşağılayarak rencide etmeye de çalışmıştır.

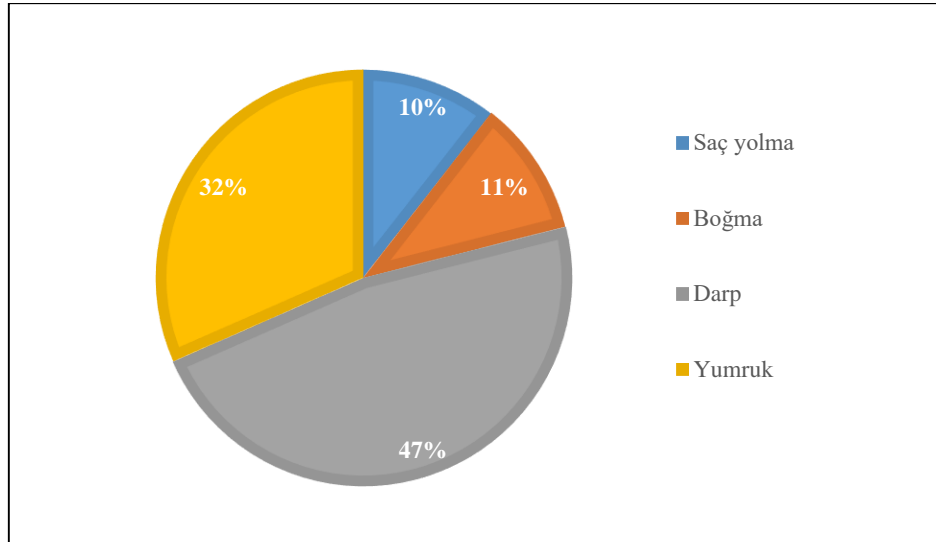
1689'da mahkemeye intikal eden başka bir olayda Fatma adlı kadın, kocası tarafından çarpmıha gerilerek ardıç odunu ile dövülmüş, yararlanan kadın mahkemeye başvurarak kocasından şikâyetçi olmuştur (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6174, 176/443). 1691 yılında gerçekleşen bir başka olayda ise odun ile dövülmesinin yanı sıra boğazı sıkılarak darp edilen Asiye sürekli şiddet gördüğü kocası Mehmet'ten şikâyetçi olmuştur. Mehmet mahkemede kendisine yönelik suçlamaları reddetmiş ise de şahitler kadının sürekli şiddet ve işkence gördüğüne şahitlik etmişlerdir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6179, 109/286). Yine aynı yıl meydana gelen bir diğer olayda Sahra Nahiyesi'nde yaşayan Aliye adlı kadın Hasan adlı şahsın kendisini darp ettiği gerekçesiyle ondan şikâyetçi olmuştur. Mahkeme konu hakkında araştırma başlatmış evinin önünde kadının uğradığı saldırı görgü tanıkları tarafından da teyit edilmiştir. Verilen ifadelerde, kendi halinde duran Aliye'nin Hasan'ın bıçaklı saldırısına uğradığı ve Hasan'ın önce kadının saçına yapışıp onu öldürmek istediği, fakat sonra vaz geçip bıçak ile kadının saçını kökünden kestiği anlaşılmıştır. Dolayısıyla kadın fiziksel şiddetin yanı sıra saç kesilerek küçük düşürülmeye de çalışılmıştır (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6179, 100/263).

³ Karı-kocanın anlaşmasıyla evliliğine son verilmesi anlamına gelen fihki terim (Atar, 2020: 397).

Şekil 2. Konya'da Kadına Yönelik Fiziksel Şiddette Kullanılan Alet Çeşitleri ve Sayıları (1650-1700)

Kadına karşı uygulanan bir başka fiziksel şiddet ise yumrukla yaralamadır. Genelde yüzüne vurulmak suretiyle darp edilen kadınların ya dişi kırılmış ya da burnu veya yüzü kanamıştır. Genelde günlük hayatının geçtiği yerde yani evinde veya evinin çevresinde darp edilen kadın yardım istemek için bağırmış veya kendini korumak için karşı koymaya çalışmıştır. Olayı gören şahitlerin olması da mahkemeye başvuran kadının haklılığını ispat etmesini kolaylaştırmıştır. Mesela 1691'de yaşanan bir olayda evinde Recep adlı bir erkeğin yumruklu saldırısına uğrayıp darp edilen bir kadın mahkemeye giderek ondan şikâyetçi olmuştur. Recep suçlamaları kabul etmese de, şahitler kadının yaralı halini doğrulayıp, Recep'in darp ettiğine şahitlik etmişlerdir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6178, 250/721). 16 Şubat 1693 yılında yaşanan bir olayda ise Piresad Mahallesi'nde yaşayan Bedia adlı kadın, mahkemeye başvurarak kendisini darp eden kocası Abdi'den şikâyetçi olmuş, Abdi'nin kadının üzerine hücum edip onu yumruk ile yüzünden vurup yaraladığı görgü tanıklarının beyanıyla da doğrulanmış ve kadının mağdur olduğu anlaşılmıştır (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6180, 161/250).

Şekil 3. Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Yöntemleri (1650-1700)

Konya'da kadına yönelik fiziksel şiddet suçlarında çeşitli yöntemler kullanılmıştır. Bu yöntemler saç yolma, boğarak öldürme, darp etme, yumruk atma şeklindedir (bkz. Şekil 3). En fazla kullanılan yöntem 27 olay ile darp eylemidir. Kişiler kavga esnasında ayak ve elleriyle birbirlerine fiziksel zarar vermişlerdir. Yumruğun kullanıldığı kadına yönelik 18 şiddet olayı tespit edilmiştir. Bu yöntem kullanılarak darp edilen kadının dişi kırılmış veya yüzünde morluklar meydana gelmiştir. En az kullanılan yöntem ise 6 vakanın gerçekleştiği saç

yolma ve boğma olaylarıdır. Bu yöntemlerin kullanıldığı şiddet olaylarının geneli yaralama şeklinde sonuçlanmış, bir kısmı ise ölüme sebep olan cinayetle son bulmuştur.

Mahkemeye intikal eden bazı darp olaylarının eskiden kalma bir husumet veya alkol gibi akli olarak kişiyi olumsuz etkileyen maddelerden kaynaklandığı görülmektedir. Alkolün etkisiyle saldırganlaşan erkek darbin yanı sıra kadına karşı küfür, hakaret ve tecavüz gibi eylemlerde de bulunmuştur. Mesela Konya’da alkolün etkisiyle kadına karşı uygulanan şiddet konusunda mahkemeye intikal eden 15 ayrı davanın olduğu izlenmektedir. Bu olayların birinde 28 Aralık 1676’da Aksinle Mahallesi’nde yaşayan Gülistan adlı kadın, evine sarhoş iken gelen ve kendisine hakaret edip, rahatsızlık veren Ali Beşe’den davacı olmuştur. Mahkeme konunun araştırılmasını istemiş yapılan inceleme ile Ali Beşe’nin her gece sarhoş gezip mahalleden herkese rahatsızlık verdiği, öyle ki mahallelinin bu yüzden yatsı namazına gitmek dahi istemediği mahkemeye bildirilmiştir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6155, 30/75). Bir başka olay ise 1687’de Çirkab Mahallesi sakinlerinden Aişe adlı kadının başına gelmiştir. Kadının iddiasına göre kocası eve getirdiği arkadaşlarıyla alkol alıp, kötü hareketler ile kadını darp etmiştir. Mahkemece konu araştırıldığında, kadının haklı olduğu, eve gelen arkadaşlarıyla alkol alan adamın kadına ve etrafa rahatsızlık verdiğine dair birçok kişi şahitlik etmiştir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6176, 162/395).

Konya’da mahkeme kayıtlarına yansıyan yaralama olaylarında kadının hemsinden gördüğü şiddetin de azımsanmayacak sayıda olduğu görülmektedir. Kadınlar genelde anlayamadıkları bir konuda tartışmış ve bu tartışmalar da kavga ile son bulmuştur. Konya’da meydana gelen toplam 13 farklı olayda mağdur taraflar veya mağduru vasileri mahkemeye başvurarak haklarını aramaya çalışmışlardır. Mesela 2 Nisan 1691’de Fatma adlı bir kadın, evine gelerek kavga çıkaran ve kendisini darp eden Mürüvvet adlı başka bir kadından davacı olmuş, şahitler de mahkemede Fatma’nın darp edildiğine dair şahitlik etmişlerdir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6178, 152/435).

Kadınlar arasındaki kavgalar zaman zaman ağız kavgası ya da sözlü tartışmadan öte demirli, bıçaklı kavgaya da dönüşmüştür. Nitekim Konya’da 1669’da yaşanan Ümmühan ile İsmihan adlı kadınların kavgası bu konuya örnek verilebilir. İsmihan elinde demir şiş ile Ümmühan’ın üzerine yürüyerek onu yaralamış, şahitler de olayı doğrulamışlardır. Kullandığı alet sebebiyle İsmihan’ın bu fiili öldürme kastı ile yapılmış bir eylem sayılmıştır (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6159, 217/923).

Evlilik, iki kişinin anlaşması ve gönül rızası ile yapılan ve devamında aile müessesini oluşturan, Türk toplumunca da kutsal kabul edilen bir yapıdır. Bu denli önemli bir yapı içinde zorlama ve kaba kuvvet olmasını İslam hukuku suç kabul etmiştir. Aile kurulurken kişilerin isteği ile bu yapının oluşması ilk koşuldur. Bundan dolayı kadının isteği dışında ailesi tarafından zorlama ile yapılan nikâh mahkemece geçersiz sayılmış ve kadını istemediği bir eyleme zorlamanın önüne geçilmeye çalışılmıştır. Fakat buna rağmen zorla nikâh yapıldığı da mahkemeye intikal eden davalardan anlaşılmaktadır. Mesela 15 Temmuz 1668’de Konya’da meydana gelen bir olayda, abisi tarafından evliliğe zorlanan İsmihan adlı kadının, abisinin zorla nikâhlandığı Mehmet ile evli kalmak istemediğini mahkemeye bildirmiş, mahkeme tarafları ve şahitleri dinledikten sonra, kadının isteğinin göz ardı edildiği gerekçesiyle nikâhı feshetmiştir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6159: 230/976). Benzer nitelikteki bir başka olay 1675’de babası Mustafa tarafından Şaban adlı kişiye zorla nikâhlandırılan Huri adlı kadının başına gelmiştir. Bu sebeple Huri mahkemeye başvurarak bu evliliği istemediğini, fakat babası tarafından zorla nikâhlandığını belirterek davacı olmuştur. Olay, mahkeme tarafından araştırılmış, eşi de Huri’nin nikâhtan razı olmadığını kabul edince, zorla yapılan nikâh mahkemede geçersiz sayılmıştır (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6162, 202/502).

Konya’da mahkemeye intikal eden bir başka olayda ise kadının evlenmeye değil aksine boşanmaya zorlandığı görülmektedir. 30 Nisan 1671 tarihinde Fatma adlı kadın kocası Ramazan’ın kendisini balta ile yaralayıp ona mahkemede zorla “*ben mihrimi aldım boşanmak istiyorum*” dedirtmiştir. Ancak boşanma gerçekleşikten sonra kadın mahkemeye başvurup zorla boşandırıldığını ve mihrini alamayıp mağdur edildiğini iddia edince, mahkeme tarafından konu ile alakalı tahkikat başlatılmıştır (Akbaş, 2018: 109/1).

3.Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet: Gasp ve Hırsızlık Olayları

17. yüzyılın ikinci yarısında mahkemeye yansıyan kayıtlardan anlaşıldığına göre, Konya’da kadına yönelik ekonomik şiddet olarak nitelendirilebilecek olaylar çoğunlukla hırsızlık ve gasp gibi para kaynaklı suçlardır (bkz. Şekil 1).

3.1. Hırsızlık Olayları

Hırsızlık menkul olan bir malın bir başkasının muhafazası ve sahipliği altında iken gizlice alınması fiiline denir. Hırsızlık suçu Osmanlı hukukunda büyük suçlardan kabul edilmiş, hırsıza *had* cezası uygulanmıştır. Hanefi fihına göre hırsızlık malının bulunması halinde sahibine iade edilmesi gerekir. Hırsıza verilecek en ağır ceza ise *el kesme* cezasıdır. Suçlunun ilk hırsızlığında sağ eli bilekten kesilir, ikinci hırsızlığında sol ayağı topuktan kesilir, üçüncü hırsızlığında ise tövbe edene kadar hapsedilirdi (Akgündüz, 1995: 316). Hırsızlık kişi hakkına yönelik yapılan bir saldırı olarak görüldüğünden kul hakkı olarak kabul edilir ve mağdur edilen kişinin hakkının iade edilmesi istenirdi. Suçlunun cezalandırılması için ise suçun sabit olması gerekirdi. En ufak bir şüphe verilecek cezayı değiştirirdi. Had cezasında şüpheye yer yoktur ve uygulanan cezalar oldukça ağırdır. Cezadan amaç ise işlenen suçun ne kadar kötü bir eylem olduğunu anlamak ve caydırıcılığı sağlamaktır (Ekinci, 2008: 351). Verilen cezalarda mağdur korunurken suçlu bulunanlar yaş, cinsiyet, hırsızlık malı fark etmeden yargılanarak cezalandırılırdı. Konya'da çok sayıda hırsızlık mağduru mahkemelere başvurup, suçlunun cezalandırılmasını ve mağduriyetlerinin giderilmesini istemişlerdir. Hırsızlık olaylarından doğal olarak kadınlar da olumsuz etkilenmiş, ev ve ahırlarından eşya ve hayvanları çalınmış, malını korumaya çalışanlar da fiziksel şiddete maruz kalmışlardır.

Konya'da mahkemelere yansıyan ve kadının sahip olduğu maddi varlıklarına yönelik 39 hırsızlık olayı tespit edilmiştir. Hırsızlığa konu olan eşyalar ise genellikle yükte hafif pahada ağır malzemeler olup bunlar ziynet, para, değerli maden içeren eşyalar ya da kıyafettir. Mesela 1669'da Borda Mahallesi'nde yaşayan Bacı adlı kadın, Hani'nin evini açıp bir Halep alacası ile bir peçe ve bir akik taşı çaldığı iddiasıyla ondan şikâyetçi olmuş, mahkeme konu ile alakalı soruşturma başlatmış ve şahitlerin de şehadeti ile kadının maddi zarara uğradığı tespit edilmiştir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6159, 206/866). Ayrıca 1677'de gece eşyası çalınan bir diğer kadın ise Asiye olup, kendisi yokken evine giren Seyyid Mustafa ve Hüseyin adlı zanlıların emval ve erzakını çaldıkları iddiasıyla onlardan şikâyetçi olmuştur (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6155, 83/236).

1681 yılında meydana gelen bir başka olayda, Şamile Hatun evinde kendi halindeyken Osman adlı kişinin gece evinin kapısını kırıp içerden 1 atlas sarık, 1 yorgan ve 1 top kumaş ile 1 peştamal ve 2 yazmasını çaldığı hırsızlık olayıdır. Şamile Hatun bu iddiasıyla mahkemeye başvurmuş, yapılan soruşturmadan sonra da haklı bulunarak Osman tarafından çalınan eşyalarının derhal kendisine iade edilmesi istenmiştir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6167, 234/631). 17 Haziran 1699 tarihinde mahkemeye intikal eden bir olayda ise Hatun Sarayı Köyü'nde yaşayan Ümmü adlı kadının evine giren hırsızın, kadının 8 dizi incisi, bir çift altın küpesi, üç siyah puşisi ve altı makramesi ile on guruş parasını çaldığı iddia edilmiştir. Kadının şikâyeti üzerine mahkemece konu araştırılmış ve hırsızlık faili olduğu anlaşılan Mahmut'un çaldığı eşyaları kadına geri vermesi tembih edilmiştir (Avşar, 2019: 9/1).

Yukarıda da bahsedildiği üzere sadece kıymetli eşyalar hırsızlığa konu olmuyor bazen yiyecek maddeleri de çalıyordu. Mesela 1664'de Eşe adlı kadın Ümmü adlı başka bir kadının evinin avlusunda bulunan bir tuluk yağını çaldığı iddiasıyla ondan davacı olurken (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6154, 232/984), 12 Nisan 1677 tarihinde Cennet adlı kadın da evinin önündeki kuyudan buğday dolu çuvalı çaldıklarından şüphelendiği Abdulkadir ve Abdulfettah'tan davacı olmuş, şahitlerin de bu doğrultuda ifade vermeleri üzerine, mahkemece zanlılardan kadının zararının tazmin edilmesi istenmiştir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6155, 131/361).

Konya'da evlerin yanı sıra iş yerlerinde de kadına yönelik hırsızlık olayları meydana gelmiştir. Mesela 1664'de hamamda gerçekleşen bir olayda Kadriye, Türbe Hamamı'nda bulunurken Hüsnüye adlı bir başka kadın tarafından bir siyah yekta yemeni ile bir çember peçesinin çalındığı iddiasıyla Hüsnüye'den şikâyetçi olmuş, mahkemece yapılan soruşturma sonucunda çalınan malın sahibine geri verilmesi istenmiştir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6154, 232/940).

3.2. Gasp Olayları

Gasp bir kişinin malı üzerinde bulunan fiili hâkimiyetini zapt etme, yok etme anlamına gelir (Ekinci, 2008: 510). Burada aranan şart kişinin bir başkasının malını fuzulen elinden alma, haksız şekilde sahiplenmedir. Emanet, ödünç ya da borç verilen herhangi bir şey gasp kategorisine girmez. Gasp genelde bir kişinin başka bir kişi üzerinde korku ve tehdit ile hakkı olmadığı malı zimmetine geçirme şeklinde yapıldığı gibi bazen de eşkıyalık denecek şekilde bir grubun bir kişi veya grup üzerine saldırıp malını zorla alıp zapt etmesi şeklinde

gerçekleşmiştir. Ayrıca kadınların malının gasp edilmesi çoğu zaman tek başına ekonomik şiddet olarak kalmamış, buna zor kullanma ve darp suçu da eşlik etmiştir.

Konya’da mahkeme kayıtlarına yansıyan çok sayıda gasp olayı mevcuttur. Bunlar içinde kadınların mağdur edildiği olaylar da sayıca fazladır. Bu olayların biri 1681’de gece vakti gerçekleşmiştir. Esmâ adlı kadının samanlığına giren Hüseyin adlı hırsızlık şüphelisi 1 kaftan, iki top bez ve 1 çuval malını çalarken kadına yakalandığı halde “*bunlar benim malım diyerek*” zorla almak istemiş, kadın engel olmaya çalışınca da öldürme kastıyla darp edilmiştir. Mahkemeye giden kadın zanlıdan şikâyetçi olmuş, olay sırasında bağrıışmaları duyan komşuları da olaya şahitlik etmişlerdir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6167, 229/617).

Kadınların gasp edilen malları bazen para veya değerli eşyalar iken, bazen de toprak, ev ve miras malı gibi gayrimenkuller de olmuştur. Mesela Süleyman’ın eşi Aişe, 1660 yılında kocasından kalan evini zapt ettiği için Cemile’den davacı olmuştur (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6160, 299/1012). Yine vefat eden Mustafa’nın eşi 1682 yılında mahkemeye başvurup oğlu Ahmet’in kocasından kalan tüm mirasa el koyup zapt ettiği iddiasıyla ondan davacı olmuş, mahkemece yapılan soruşturmada sonra, hakkı olmayan kişinin menedilmesine ve malın gerçek sahibine verilmesine karar vermiştir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6168, 156/423).

Yapılan gasp olaylarında yeterli delil olmaması durumunda zanlı olan kişiler suçlarını inkâr yoluna gidebiliyorlardı. Bu durumda yani suçun ispat edilememesi durumunda mahkemece zanlıdan suç işlemeye dair yemin etmesi istenirdi. Mesela 19 Mayıs 1668 tarihinde Aksinle Mahallesi’nde yaşayan Fatma adlı kadın, gece vakti evine zorla girerek cebren küpesini gasp ettiği iddiasıyla Şamlı Ali’den şikâyetçi olunmuştur. Mahkeme olayla ilgili olarak Şamlı Ali’yi sorgulamış, zanlı inkâr edince de yemin etmesi istenmiştir (Dirik, 2022: 5/4).

Bazı gasp olayları eşkıya olarak nitelendirilen birden fazla kişi tarafından gerçekleştirilmiştir. Mesela 1677’de Aişe adlı kadın eşkıyaların evini basıp zorla eşyalarını aldıkları iddiasıyla hükümete arzuhal göndererek şikâyetçi olmuş, bunun üzerine zanlıların derhal yakalanıp hapsedilmesi hususunda merkezden Konya kadısına hitaben bir ferman gönderilmiştir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6155, 267/720).

4. Kadına Yönelik Cinsel Şiddet: Taciz ve Tecavüz Olayları

Kadına uygulanan her şiddet kadının hem ruhsal hem mental sağlığını olumsuz etkilemiştir. Ama belki de en ağır olanı kadının, kadınlığı üzerinden uğradığı şiddettir. Nitekim taciz ve tecavüz, kadının ruhsal olarak da bunalım yaşamasına sebep olan olaylardır. Bu suçu işleyenlere ise *ağır ta’zir* cezası uygulanır, suçlu ölüm ile cezalandırılabilirdi gibi dayak, hapis cezası ve para cezası da verilebilirdi (Ekinci, 2008: 348). Konya’da 17. yüzyılın ikinci yarısında mahkemeye intikal etmiş çok sayıda kadına yönelik cinsel şiddet suçları bulunmaktadır (bkz. Şekil 1).

4.1. Taciz Olayları

Kelime manası olarak taciz, “rahatsız etme, canını sıkma, tedirgin etme” demektir (Devellioğlu, 1993: 1013). Kadınlar erkekler tarafından çok kez rahatsız edici hareket ve sözlere maruz kaldıkları iddiasıyla mahkemeye başvurup bu fiilden duydukları rahatsızlığı dile getirmişlerdir. Bu konuda 17. yüzyılın ikinci yarısında Konya’da mahkemeye intikal etmiş toplam 14 taciz davası tespit edilmektedir. Dava konusu olan olaylardan bazıları fiziksel taciz niteliğinde iken bazılarında da kadınlar erkeklerin sözlü tacizine maruz kalmışlardır. Bazı olaylarda ise her iki taciz suçunun da işlendiği görülmektedir.

Kadına yönelik cinsel taciz suçlarında öncelikle mahkeme tarafından kadının namuslu, doğru sözlü olup olmadığı ve çevresinde nasıl tanındığı hususu soruşturulur ve ona göre karar verilir. Çünkü istismara müsait olan bu tür davalarda karşı tarafa iftira atılması da mümkündür. Mesela 1682’de Aklan Mahallesi’nde yaşayan İsmihan adlı kadın, evine gelen İvan ve Yaven adlı zimmilerin kendisini kapıya çağırıp hem ahlaksız teklifte buldukları hem de elle taciz ettikleri iddiasıyla onlardan şikâyetçi olmuştur. Öncelikle mahkeme tarafından iyi hal soruşturması yapılmış, kadının durumu mahalle halkına ve şahitlere sorulmuştur. Sonuçta kadının kendi halinde biri olduğu ve adı geçen gayrimüslimler tarafından da rahatsız edildiği şahitlerin beyanıyla anlaşılmuş olduğundan, zanlılar bu fiillerinden menedilmişlerdir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6168, 23/59). Sözlü ve fiziksel tacize uğrayan bir başka mağdur kadın ise 1689’da Medrese Mahallesi’nde yaşayan ve su getirmek için çeşmeye giden Mehri olup Emrullah adlı kişi tarafından taciz edilmiştir. Adı geçen şahıs elinden tutup duvara yapıştırdığı kadını taciz etmiş, kadının çığlık atmasından tedirgin olan Emrullah firar etmiştir. Konu

mahkemeye intikal etmiş, görgü tanıkları kadının taciz edilip korkuyla bağırduğuna şahitlik etmişlerdir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6174, 213/547).

Kadınlar elle yapılan tacizlere maruz kaldıkları gibi sözlü olarak da taciz ediliyorlardı. Söylenen sözler kadının namusuna ya da “fi’l-i şeni” (ırza geçme) kastı taşıyan ifadeler olup şehvet duygusu ile şifahen söylenen sözlerdir (Artuk, 1994: 36). Mesela 3 Temmuz 1691 tarihinde yaşanan bir olayda Karaaslan Mahallesi’nde yaşayan Marziye adlı kadın, tarlasına giderken önünü kesen Mustafa’nın kendisini kolundan yakalayarak “*sen garip ben garip, sen gündüz ben gece*” diyerek taciz ettiği ve tarlasının yarısını da zorla alıp zapt ettiği iddiasıyla şikâyetçi olmuştur. Konu mahkemece araştırılmış ve kadının malını gasp edip namusuna göz diken adam haksız bulunmuştur (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6179, 73/194).

Kadınların bu tür olaylar karşısında mahkemeye başvurduğu ancak erkeklerin çekinmeden bu türlü ahlaksız tavır ve teklifleri yapmaya devam ettikleri görülür. 1676’da Sahra Nahiyesinde yaşanan bir olayda Müslime adlı kadın mahkemeye başvurarak, İbrahim ve Kenan’dan davacı olmuştur. Adı geçen şahıslar kadının evine gelip sui hal üzere hareketler ile ona rahatsızlık vermiş ve evine girmeye çalışmışlar, kadına zina teklif etmişlerdir. Bu sebeple Müslime mahkemeye başvurarak İbrahim ve Kenan adlı şahıslardan davacı olmuştur. Mahkemece konu şahitlere sorulmuş şahitler kadının kendi halinde olup İbrahim ve Kenan’ın mahallede sui haline şahit olduklarını bildirmişlerdir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6163, 239/600).

Bazı taciz olaylarında daha da ileri gidilerek kadının zorbalıkla başka bir yere götürüldüğü, bazen zorla bir yere kapatıldığı, bazen de tecavüz edilmek suretiyle şiddete maruz bırakıldığı görülmektedir. Bazı olaylarda ise gasp, fiziksel şiddet ve taciz birlikte yaşanmıştır. Mesela 1680 yılında Yusuf’un mahkemeye başvurup, el-Hac Abdulkerim ve oğlu Naci’den davacı olduğu olayda, Yusuf ve kız kardeşi Hâce ile eşi Mümine birlikte yolda giderlerken Abdulkerim ve 12 adamı önlerini kesip, ellerindeki kazma ve tüfek ile kendilerini korkutup kardeşi Hâce’nin 4 dişini kırmış ve kendisini de darp edip 50 gurus parasını gasp etmişlerdir. Hatta bununla da kalmayıp karısı Mümine’yi de kaçırmışlardır. Mahkemece konu araştırılmış, zanlılardan Abdulkerim, Mümine adlı kadını oğluna eş olması kastı ile kaçırdıklarını ama paralarını gasp etmediklerini söylemiş, şahitler de Abdulkerim ve oğlu Naci’nin su-i hal üzere olduğuna şahadet etmişlerdir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6166, 8/12).

Bir başka olay ise 22 Haziran 1685 tarihinde Çavuş Mahallesi’nde yaşanmıştır. Satı adlı kadın İbrahim Beşe’den davacı olmuştur. Satı’yı saçından yakalayıp, kafasına basarak darp eden İbrahim, daha da ileri giderek kadını bir yere kapatmış ve çıkmasına izin vermemiştir. Camları keten kumaşlarla örtülü bir evde tecavüze uğrayan kadın, bir şekilde buradan kaçmış ve soluğu mahkemede almıştır. Şikâyeti üzerine, mahkemece konunun tahkikatının yapılması için mübaşir atanmıştır (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6171, 119/249).

4.2. Tecavüz Olayları

Tecavüz, İslam hukukunda ırza geçme, Arapça “hetk-i ırz” demektir. Tecavüz suçunun faili yalnızca erkek olabilir. Tecavüz hem kişinin ırzına karşı hem de vücut dokunulmazlığına karşı yapılan saldırıdır. Tecavüz suçu eski Türklerde, Ortaçağ Avrupası’nda ve tüm zamanlarda büyük bir suç olarak kabul edilmiştir. İslam hukukunda da tecavüz ağır suçlardan sayılmıştır. Zina topluma yönelik bir suç olarak görülmüş ve yapana *had* cezası verilmiştir. Kadının zina fiiline zorlanması bunu tecavüz boyutuna taşımıştır. Tüm insanların olduğu gibi kadının da ırzı ve vücut bütünlüğü dokunulmaz kabul edilmiştir (Konan, 2011: 152). Tecavüz suçu, zina suçu içinde değerlendirildiği için zinaya uygulanan ceza ırza geçme suçunda da uygulanmıştır. İslam’da bu üç suç için sopa ile 100 *değnek dövme, sürgün etme ve recm* cezası uygulanmıştır (Üçok, 1946: 133). Tecavüze uğradığını iddia eden kadın bunu ispatlamakla mükelleftir. Aksi takdirde iftira suçu işlemiş sayılır ve bunun cezası da 80 *değnek*dir (Cin ve Akgündüz, 2003: 78).

Kişinin namusunu koruması önemlidir. Namus Allah’ın haramlarından sayıldığından ırzı korumak için yapılacak eylem kendini koruma sayıldığından, kişinin kendisine kast eden kişiye karşı yaptığı savunma eylemi nefsi müdafaa olarak kabul edilmiştir (Avcı, 2004: 46-47).

17. yüzyılın ikinci yarısında Konya’da toplam 42 tecavüz olayı mahkeme kayıtlarına yansımıştır. Tecavüz olayları genellikle kadının evine, odasına zorla girilerek, tarlasında ya da yolda bir yerden bir yere giderken meydana gelmiştir. Mesela 21 Ağustos 1668 yılında Hatunsarayı Nahiyesi’nde Emine adlı kadının evine gece vakti giren Mustafa kadına saldırarak tecavüz etmeye çalışmış, kadın karşı koymaya çalışınca kaçmış, fakat kaçarken de evden bir gömlek ile bir çarık çalmıştır. Kadın mahkemeye yaptığı şikâyette Mustafa’dan hem haneye tecavüz hem hırsızlıktan davacı olduğunu söylemiştir. Mustafa bu suçlamaları reddetmiş ise de mahkemece olay hakkında soruşturma başlatılmıştır (Dirik, 2022: 70/2). 1669 yılında gerçekleşen bir başka

olayda ise Konya’da kendi halinde evinde bulunan Raziye adlı kadın, gece evine zorla giren Ömer tarafından tecavüze uğramış ve bunun sonucunda hamile kalmıştır. Raziye, babası Hasan Efendi ile birlikte Ömer’den davacı olmuş, olaya şahit olanlar da Ömer’in Raziye’ye gece zorla tecavüz ettiğini ve kadının feryatlarını duyduklarını ifade etmişlerdir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6159, 129/381).

Cinsel içerikli olayların birçoğunda bu suçun yanında darp suçu da işlenmiştir. Çünkü isteğine karşılık bulamayan kişi işlediği suçun yaptırımını düşünerek kadına fiziksel şiddet uygulamıştır. Bazen elle bazen de bir aletle vurup yaralayarak kadınlar mağdur edilmiştir. Hatta bu tür şiddet olayları bazen cinayetle de sonuçlanmıştır. Mesela 13 Şubat 1671 tarihinde, gece evinde uyuyan Teslime adlı kadının evine giren Ali, kadını korkutup birlikte olmaya zorlamış, kadın feryat edip karşı çıkınca da balta ile kafasından yaralayarak kaçmıştır. Mahkemede şahitler kadının kendi halinde iken balta ile başından derin bir yara aldığına ve cinsel saldırıya uğradığına şahadet etmişlerdir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6157, 51/218).

Tecavüz suçunu işleyenler yaptıkları eylemin sonuçlarının ağır olacağını bildikleri için kendileri hakkındaki iddiaları kabul etmeyerek mağdur ettikleri kadınları suçlamışlardır. Kendisine iftira edildiğini iddia etmiş veya kendi rızaları ile zina etmek için çağırdıklarını ileri sürmüşlerdir. Ancak mahkemede konu titizlikle incelenmiş, şahitlerin de ifadelerine başvurularak adaletli kararlar verilmeye çalışılmıştır. Mesela 1664’de Konya’da yaşayan Fatma mahkemeye başvurup, İbrahim ve Yakup adlı şahıslardan davacı olmuştur. Fatma’nın evine giden bu şahıslar zorla kadını dama kapatıp fiil-i şeni’ kastıyla hareket etmişler, mahkemede sorgulandıklarında ise inkâr ederek iftira olduğunu söylemişlerdir. Fakat mahkemece yapılan araştırma sonucunda Fatma’nın kendi halinde olduğu ve adı geçen şahısların da kadına cinsel saldırıda buldukları anlaşılmuştur (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6154, 93/387). Aynı yıl Konya’da yaşanan bir başka olayda ise, Sitti adlı kadın evinde iken Mevlüt adlı şahıs kapıyı zorlayıp içeriye girerek kadına fiil-i şeni’ kast etmiştir. Mahkemece yapılan araştırma ile kadına tecavüz ettiği anlaşılan suçludan cerime alınmıştır (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6154, 242/969).

Mahkemeye intikal eden davaların tamamında, kadının aile dışındaki kişiler tarafından cinsel saldırıya uğradığı görülmekte olup bunlar genellikle komşusu, uzaktan tanıdığı veya hiç tanımadığı kişilerle ilk kez gördüğü kimselerdir. Bazı olaylar ise koca şiddetine maruz kalan kadın, kocası tarafından cinsel münasebete zorlanmıştır. Mesela 21 Eylül 1664 tarihinde yaşanan bir olayda Cennet adlı karısını yatağına çağıran Yusuf, eşinin itiraz etmesi üzerine onu darp etmiştir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6154, 228/927). Öyle anlaşılıyor ki bu şiddet olayı, erkeğin kendisini eşinin sahibi olarak görmesinden ve ona karşı her şeyi yapma hakkına sahip olduğu gibi yanlış bir düşünce yapısından kaynaklanmıştır.

Kadına yönelik yapılan cinsel saldırıların bazısı da gerçekleşmeyip sadece girişim olarak kalmıştır. Mesela 1664’de Muhtar Mahallesi’nde yaşayan Fahriye adlı kadın, evinin duvarından aşarak kendisine tecavüz etmeye çalıştığı iddiasıyla Mustafa adlı şahıstan şikâyetçi olmuştur. Kadın feryat ederek yardım isteyince mahalleli kadının yardımına koşmuş ve adamın korkudan duvardan zıplayarak kaçtığına tanık olmuşlardır (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6154, 213/867). 1677’de Konya’da yaşanan olayda ise Raziye adlı kadının babası vekâleten mahkemeye başvurmuş, Seyyid Musa’dan ve Seyyid Ali’den davacı olmuştur. Müştekilere kurban eti vermek bahanesi ile kandırdıkları Raziye’yi evlerine götürüp tecavüz etmeye çalışmışlardır. Kız çığlık atıp bağırınca korkan zanlılar bu defa ellerinden kaçırdıkları kıza iftira atmışlar, kapısına katran sürüp onun namusunu lekelemeye çalışmışlardır. Babası mahkemeden kızının halinin soruşturulmasını ve bu ırza saldırının cezalandırılmasını istemiştir. Yapılan soruşturma sonucunda mahalleli kadının namuslu ve kendi halinde olduğuna şahadet ettiklerinden suçlular hem iftira atmaktan hem de tecavüz girişiminden yargılanmışlardır (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6155, 71/196).

Kadın, tecavüz gibi ağır bir travmanın ardından bir de bu tecavüzden sonra hamile olduğunu öğrendiği durumlarla da karşılaşmıştır. Mesela 15 Ocak 1669 tarihinde Raziye adlı kadın tecavüze uğradığı Ömer adlı şahıstan hamile kalmıştır. Gece vakti evine giren Ömer tarafından tecavüze uğrayan kadın mahkemeye başvurup ondan şikâyetçi olmuş, yapılan soruşturma sırasında şahitler de Ömer’in bu eylemini etrafta anlattığına şahitlik etmişlerdir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6159, 129/381). 1689 yılında Konya’da meydana gelen ilginç bir olayda ise hamile ve mağdur bir kadın olan Halime mahkemeye başvurup Mehmet adlı şahsı şikâyet etmiştir. Kadının iddiasına göre, kendisi kuzularını otlatırken yanına gelen Mehmet “*seni nikâhuma alacağım*” deyip kendisine zorla tecavüz etmiş ve bu olay neticesinde de hamile kalmıştır (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6174, 118/288).

Mahkemeye intikal eden bazı davalarda da zor kullanarak kadına yönelik tecavüz suçunu işleyen zanlıların bunu mahkemede inkâr ettikleri gibi iftira atarak kadını suçlu göstermeye de çalışmışlardır. Mesela bu tür bir

olaya maruz kalan Cemile adlı bir kadın 26 Mayıs 1677 tarihinde mahkemeye başvurarak Hasan adlı şahsın öğle vakti evine zorla girerek kendisine zina teklif ettiğini, bunu kabul etmeyip karşı çıkınca kendisine tecavüz etmeye çalıştığını, feryat edip yardım isteyince de avret yerinden (ferc) bıçaklayarak kendisini yaraladığını anlatıp Hasan'dan şikâyetçi olmuştur. Fakat yargılama sırasında bu suçlamayı kabul etmeyen Hasan, Cemile'nin kendisine borcu olduğunu ve bunu ödemek için kendisini evine çağırdığını, evine gittiğinde ise, bunu ödeyecek gücü olmadığını ve zina yaparak borcunu ödemek istediğini kendisine söylediğini iddia etmiştir. Bunun üzerine olay mahkemece araştırılmış, görgü tanıkları Hasan'ın bir ortamda Cemile'yi fercinden bıçakladığını anlattıkları gibi, kadının da kendi halinde olduğuna ve yaralı halini gördüklerine şahitlik etmişlerdir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6155, 179/494).

Tecavüz ile ilgili mahkemeye yansıyan bazı olaylar da oldukça ilginçtir. Konya'da yaşayan Mustafa mahkemeye başvurup vasisi olduğu Fatma'nın uğradığı tecavüzden ötürü Mahmut adlı şahıstan davacı olmuştur. İddiasına göre, 1680'de Fatma yolda giderken kolundan tutup öğle vakti تنها bir yere götürülen Mahmut ona zorla tecavüz etmiştir. Zanlı ise mahkemede suçlamayı inkâr edip kendisine iftira edildiğini savunmuştur. Bunun üzerine mahkeme konun araştırılması için bir mübaşir görevlendirmiş, olayın tahkikatı yapılmıştır. Fatma'nın kendi halinde biri olduğuna mahalleli tanıklık ederken, Mahmut'un olayın ertesinde uçkurunu yaktığını gördüklerini de beyan etmişlerdir. Kanıtların yeterli görülmesiyle kadın mahkeme tarafından iddiasında haklı bulunmuştur (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6166, 99/271).

Bazı cinsel saldırılarda, yakalanacağını anlayan zanlılar olay yerinden kaçarak ceza almaktan kurtulmaya çalışmışlardır. Mesela Kayaöyüğü adlı köyde yaşayan Alime adlı kadın, evine zorla girerek kendisine saldıran ve bekâretini izale eden Abdi adlı şahıstan 22 Mayıs 1670 tarihinde davacı olmuştur. Şahitler ifadelerinde kadın feryat edip yardım istediğinde mahallelinin koşarak ona yardım ettiğini ve Abdi'yi de olay yerinden kaçarken gördüklerini ifade etmişlerdir (Küçük, 2013: 27/2). Öyle anlaşılıyor ki, Osmanlı hukuku bekâr bir kıza tecavüzü ağırlaştırılmış suç kategorisinde değerlendirmiş ve bu suçu işleyenlere *kalebend cezası* verilmiştir (Aksın ve Maral, 2016: 821).

Mahkemeye intikal eden tecavüz olaylarında öncelikle mahkeme şikâyette bulunan kadın ile şikâyet edilen şahsın mahallede nasıl tanındığını ve bunların daha önce bir araya gelip gelmediğini araştırdığı gibi, olayın bir tecavüz veya fuhuş olup olmadığını da araştırırdı. Çünkü bu tür olaylar aynı zamanda istismara açık olan hususları da ihtiva ediyordu. Kadının iftira atması söz konusu olabileceği gibi erkeğin de kadına iftira atması mümkündü. Ancak işin kadın tarafından zor olan tarafı hem mağdur edilmiş olması hem de masum olduğu halde mahkemeye iyi halini ispat etmek zorunda kalmasıdır. Mesela 1677'de Hatunsaray Mahallesi'nde yaşayan Müslime adlı kadın, kocası yokken evine giren Abdi'nin tecavüz kastıyla saldırısına uğramış, kadın direnip feryat edince de komşuları olaya müdahale etmiştir. Olay mahkemeye intikal ettiğinde Abdi kadının evine zorla girmediğini, kendisini zina yapmak maksadıyla Müslime'nin çağırdığını iddia etmiştir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6155, 237/650). 28 Temmuz 1677 tarihinde gerçekleşen bir başka olayda ise yine kocası evde yok iken Saliha'nın evine giren Şaban, kadın uyurken yanına yaklaşmış, ancak durumu fark edip uyanan kadın çığlık atıp yardım istemiştir. Olay mahkemeye intikal ettiğinde Şaban, Saliha'nın kendi rızası ve isteği ile onun evine gittiğini, zorla tecavüz etme kastının olmadığını söyleyerek kendisini savunmuştur. Olayın araştırılıp doğru bir karar verebilmek için mahkemece mübaşir görevlendirilmiştir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6155, 238/653). Mahalle halkı mahallesinde ya da çevresinde bu türlü ahlaki olmayan olayların olmasını istemediği için suçluların bir an evvel yakalanıp cezalandırılmalarını arzu etmiştir. Bunun için de mahkemeye intikal eden tecavüz olaylarında karşı taraf aleyhinde şahitlik etmekten çekinmemişlerdir. Nitekim suçlunun cezalandırılmaması, başka mağduriyetlerin yaşanmasına davetiye çıkaracaktır. Mesela 1674'de Konya'nın Boyalı Mahallesi'nde yaşayan Veli'nin kızı Fatma kendi yolunda giderken, Mehmet ile birkaç kişi kızın önünü kesip ona tecavüz edince, mağdur olan kız feryat edip yardım istemiştir. Koşup kızın yardımına gelen mahalle halkı, mahkemede de kızın perişan halde olduğunu gördüklerini söyleyerek suçlular aleyhine tanıklık etmişler ve bu sayede suçlular kısa zamanda yakalanmışlardır (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6162, 254/618). 9 Ağustos 1682 tarihli bir diğer olayda ise, Konya'da Aklan Mahallesi'nde yaşayan Raziye'nin evine giren Abdullah adlı şahıs elindeki bıçakla kadının üzerine gidip, ağzını kapatarak ona tecavüz etmeye çalışmıştır. Mahkeme olayın incelenmesi için mübaşir görevlendirmiş, olay yeri incelenmiş, şahitler de kadının çırpınışını ve feryadını duyduklarını ifade etmişlerdir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6169, 80/173).

5. Kadına Yönelik Psikolojik Şiddet: İftira, Tehdit ve Hakaret Olayları

Kadına yönelik şiddetin birçok şekli vardır; bazen malı, bazen ırzı, bazen de canı hedef alınmıştır. Kadına yönelik fiziksel ve ekonomik şiddetten başka psikolojik şiddet de incelenmesi gereken bir konudur. Bunun da iftira, tehdit ve hakaret gibi çeşitli şekilleri vardır. Konya’da 17. yüzyılın ikinci yarısında kadına yönelik yapılan ve mahkemeye intikal eden çok sayıda psikolojik şiddet türü tespit edilmiştir (bkz. Şekil 1).

5.1. İftira Olayları

Kadının uğradığı şiddette zaman zaman namusu hedef alınmıştır. Bazen kadının namusuna kast edilerek tecavüz edilmeye çalışılmış, bazen de namusuna iftira edilerek kadın toplum içinde küçük düşürülmeye çalışılmıştır.

İffetli bir kişiyi zina iftirası ile suçlama İslam hukukunda “kazf” suçu olarak nitelendirilir (Aktan, 2022: 148). Yapılan suçlamaya delil getirilemezse ve mahkemenin yaptığı inceleme sonucunda da kadının yaşadığı sosyal çevrede iyi hali biliniyorsa bu suçlama kazf suçu olarak kabul edilir. Cezalandırılma ise iki şekilde yapılmış olup ilki müfterinin 80 kırbaç ile cezalandırılması, ikincisi de şahitliğinin kabul edilmemesidir (Akgündüz, 1995: 314).

17. yüzyılın ikinci yarısında Konya’da iftira sonucu mağdur olup kendisini aklamaya çalışan kadınların olduğu görülmektedir. İftiraya maruz kalan kadınlar mahkemeye başvurup iffetlerini lekeleyen kişi veya kişilerin cezalandırılmasını istemişlerdir. Mesela 1668’de Subaşı Mehmet Ağa’ya intikal eden bir ihbara göre Menike binti Menas adlı zimmi bir kadının bekâreti izale olmuştur. Bu ihbar üzerine kadın çağırılıp sorgulanmış, ifadesinde kendisine iftira edildiğini ve bakire olduğunu belirtince, mahkemece muayene edilmesine karar verilmiş ve yapılan muayene sonucunda da söylentilerin iftira olduğu ve kadının suçsuz olduğu anlaşılmıştır (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6159, 41/110). Başka bir olayda ise, Çiftnerdüban Mahallesi’nde yaşayan Haçer adlı zimmi şahıs 5 Temmuz 1686’da mahkemeye başvurup, eşi hakkında dedikodu çıkaranlar ile ilgili şikâyetle bulunmuş, bu kişilerin yakalanması ve ailesi ile ilgili iyi hal soruşturması yapılmasını istemiştir. Mahkemece mübaşir atanmış ve yapılan araştırma sonucunda hem Haçer’in hem de eşi İnci’nin kendi halinde olduğu ve mahallelice iyi bilindiği anlaşıldığından dedikoduyu çıkaran Bağdesar bu fiilinden menedilmiştir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6173, 101/239).

Kadının iffetine atılan iftiranın bir diğer şekli de mağdurun kapısına katran sürerek onun zina yaptığını mahalleliye duyurmak ve işaret konan evde fuhuş yapıldığını göstermeye çalışmaktır. Bu şekilde bazen gerçekten fuhuş yapılan evler işaretlenirken bazen de hiç zina yapmamış, suçsuz ve iffetli bir kadına iftira edilmiş oluyordu. Kapısına katran sürülerek iftiraya uğrayan kadınlar veya yakınları mahkemeye başvurup kendilerini aklamaya çalışıyorlardı. Mesela 21 Aralık 1676 yılında Sarı Yakup Mahallesi sakinlerinden olan Süleyman, kapılarına katran sürüldüğü ve eşi Kerime’ye iftira atıldığını söyleyerek mahkemeye şikâyetle bulunmuş ve mahallede karısının durumunun araştırılmasını istemiş, yapılan araştırma sonucunda da kadının kendi halinde biri olduğu ve bir iffetsizliğinin olmadığı anlaşılmıştır (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6155, 14/39).

Gayrimüslim kadınlar da Müslüman kadınlar gibi iftiraya maruz kaldıklarında aklanmak ve suçluların cezalandırılması maksadıyla mahkemeye başvurabiliyorlardı. Nitekim 1689’da Panos adlı zimminin kapısına katran sürüldüğünden ailesi şikâyetçi olmuş, mahkeme de bu ailenin araştırılması için mübaşir atamıştır. Yapılan araştırma sonucunda kapısına katran sürülen Panos’un iffetli bir kadın olduğuna mahalle halkı şahadet etmişlerdir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6174, 96/234).

5.2. Tehdit ve Hakaret

Kadının uğradığı şiddet türlerinden biri de tehdit ve hakarettir. Bu tür eylemlere maruz kalan kadın sosyal, ekonomik ve psikolojik açılardan olumsuz etkilenmiştir. Çünkü tehdit edilen bir kadın kendisinden isteneni rızasıyla yapmak istemese bile korkutularak ve üzerinde baskı kurularak yapmaya zorlanmıştır. Mesela 10 Şubat 1677 tarihinde Sadırlar Mahallesi’nde yaşanan bir olay sebebiyle Murtaza adlı şahıs damadı Cafer’den davacı olmuştur. İddiasına göre, babasını ziyarete gelen kızına baskın yapan kocası Cafer şiş ile onu tehdit etmiş ve “*illa birinizi öldüreyim mi?*” deyip kadını çekiştirerek kendi evlerine götürmüştür. Mahkeme bu zor kullanma için soruşturma başlatınca Cafer, misafirlik için gidip geri gelmeyen karısını getirdiğini söyleyerek kendisini savunmuştur (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6155, 46/123). Bu olaydan da anlaşılacağı üzere, kadın canı ve sevdikleri ile tehdit edildiği için kendisinin sahibi gibi davranan eşiyle gitmek zorunda kalmıştır. 1677’de

yaşanan bir diğer olayda ise Aişe adlı kadın Sefer adlı bir zimmiden davacı olmuştur. Kadının yakasına yapışıp onu ölümlü tehdit eden Sefer onu birlikte olmaya zorlamış, kadın feryat edince de kaçmak zorunda kalmıştır. Olay mahkemeye intikal edince araştırılması için tahkikat başlatılmıştır (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6155, 58/159).

Kadına karşı işlenen tehdit suçlarında korkutarak amacına ulaşmak için kesici aletler de kullanılmıştır. Mesela 1677'de Sadırlar Mahallesi'nde yaşanan bir olayda Fatı adlı kadına sarkıntılık yapan Seyyid İbrahim, ilişkiye zorladığı kadının teklifini reddetmesi üzerine eline bıçak alıp “*seni bıçakla aşağıdan yukarıya iki pareye ayırırım*” deyip onu tehdit etmiştir. Olay mahkemeye intikal edince etrafta olan kişiler de adamın kadını tehdit edip, zinaya zorladığına şahadet etmişlerdir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6155, 172/475). Aynı yıl yaşanan bir başka olayda ise mahkemeye başvurup şikâyetçi olan Çınar adlı kadın Seyyid İbrahim ve Abdullah'tan davacı olmuştur. Kapıyı kırarak evine giren bu kişiler, kadına bıçak ile saldırarak öldürmeye çalışmışlar “*sen ve kardeşin bizi İstanbul'a şikâyet etmişsin*” diyerek ona gözdağı vermişlerdir. Kapısında duran koyunu boğazlayıp telef ettikten sonra da evinin camlarını kırıp uzaklaşmışlardır. Fakat kadın bu kadar eşkıyalığa rağmen şikâyetinden vazgeçmemiş, mahkeme konunun takipçisi olup araştırılması için talimat vermiştir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6155, 144/398).

Bazı olaylarda ise kadınlar can ve mallarına zarar vermeye tehdit edilmiştir. Mesela Akıncı Mahallesi'nde 4 Ağustos 1680 tarihli bir olayda Satı adlı kadın kendisine ve annesine tehdit ve hakaret içeren sözler söyleyen Mehmet'i mahkemeye şikâyet etmiş ve Mehmet'in “*Boğazımda urgan, böğrümde kazık ile senin menziline ateşle yakarım*” deyip kendisini tehdit ettiğini iddia etmiş, olay araştırıldığında kadının doğru söylediği anlaşılmıştır (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6166, 233/2).

Kadına uygulanan şiddetin bir başka örneği ise küfür ve hakaret etmek suretiyle yapılanıdır. Aşağılamak veya küçük düşürmek amacıyla kendisine küfür veya hakaret edilen kadın, suçluların cezalandırılması için mahkemeye başvurmuştur. Yapılan küfür, çoğu zaman kadının namus ve iffetini hedef almakla birlikte, kadının dinine, imanına, ağızına ve ailesine de küfür edilmiştir. Mesela 20 Haziran 1668 yılında Gellecerb Mahallesi'nde yaşayan Nazlı adlı kadın, yolunu kesip kendisine “*rospu ve kahpe*” diyen Mıgırdıç adlı zimmiden davacı olmuştur. Yapılan soruşturma sırasında tanıklar Nazlı'nın kendi halinde olduğuna şahitlik ederken Mıgırdıç'ın da ona küfür ettiğini beyan etmişlerdir. Mahkemede suçlamaları kabul etmeyen Mıgırdıç ise kendi suçsuzluğunu ispat etmek için İsa üzerine yemin etmiştir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6159, 19/50). Bu konuya örnek bir diğer olayda ise 1688 yılında Aişe adlı kadın yolda kendi halinde giderken önüne çıkıp “*sen fahişesin, benimle gel*” deyip kendisini fuhuşa zorlayan Musa'dan davacı olmuştur. Kadın dava dilekçesinde cinsel saldırıya uğradığını ve adamın elinden kurtulmaya çalışınca kafasından darp edilip yaralandığını da belirtmiştir. Mahkemece yaptırılan inceleme sonucunda kadının taciz edildiği, buna karşı çıkınca da kafasının yarılıp kan revan içinde bırakıldığı şahitlerce beyan edilmiştir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6176, 213/536).

Öte yandan kadın sadece canı ya da namusuyla tehdit edilmemiş, aynı zamanda kocası tarafından “*seni boşarım*”, “*bir daha sana koca olmam*” diyerek psikolojik şiddete de maruz bırakılmıştır. Mesela 1691'de Konya'da yaşanan bir olayda Tatlı adlı bir kadın Netaş adlı kocasını dava etmiş, kocasının kendisine “*sana eş olursam Müslüman olayım*” dediğini ve ardından da kendisini tekrar birlikte olmaya zorladığını ifade ederek bu sözünün yemin kabul edilip edilmeyeceğini mahkemeye sormuştur (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6179, 107/281). Bu konuya bir diğer örnek ise yine 1691'de Piri Dede Mahallesi'nde yaşayan Fatma'yı kocası Mehmet'in sinirle üç talak boşayıp darp ettiği olaydır. Kadın bu olaydan sonra kocasıyla tekrar birlikte olmak istememiş ve konuyu mahkemeye taşımış, olaya şahit olanlar da adamın kadını darp edip boşadığına şahadet etmişlerdir (BOA, MŞH.ŞSC.d. 6179, 111/293).

6.Sonuç

17. yüzyıl Osmanlı Devleti'nde birçok değişimin kendini gösterdiği bir zaman dilimidir. 1592-1606 yılları arasında Avusturya ve 1603-1639 yılları arasında İran'la yapılan savaşların yanı sıra Girit'in fethi (1645-1669) sırasındaki askeri harcamalar Osmanlı ekonomisini olumsuz yönde etkilemiştir. Bunların da etkisiyle Osmanlı para birimi olan akçe 1618, 1659 ve 1666 yıllarında olmak üzere birkaç defa devalüe edilmiştir. Özellikle 1683 yılında gerçekleşen II. Viyana Kuşatması'ndaki başarısızlık Osmanlı Devleti'ne karşı Avrupa'da yeni bir ittifakın oluşmasına sebep olmuş, Venedik, Rusya, Avusturya ve Lehistan'la uzun süren savaşlar yapılmış, 1699 yılında imzalanan Karlofça Antlaşması ile de Osmanlı Devleti ilk defa geniş çapta toprak kaybetmiştir. Bu 16 yıllık dönem zarfında yapılan savaş harcamaları da Osmanlı ekonomisine büyük darbeler vurmuştur. Artık yenilmez Osmanlı Devleti algısı değişmiş ve savaşların yıkıcı etkileri ülke genelinde hissedilmiştir.

Bütün bu olumsuzluklardan Orta Anadolu kentlerinde olan Konya şehri de doğal olarak payına düşeni almıştır. Türkiye Selçuklu Devleti'ne başkentlik de yapmış olan bu şehir, Osmanlı Dönemi'nde Karaman Eyaleti'nin de merkezi konumundaydı.

Toplum huzurunu bozan eşkıyalık, hırsızlık, fuhuş, ahlaksızlık, cinayet ve darp hemen her dönemde görülebilen olaylardan olmakla birlikte, özellikle merkezi otoritenin zayıfladığı ve ekonomik şartların ağırlaştığı dönemlerde daha sık yaşanan olaylar halini almaktadır. Konya'da 17. yüzyılın ikinci yarısında mahkeme kayıtlarına yansıyan toplam 274 kadına yönelik şiddet olayı tespit edilmiştir. Bunların 16'sı cinayet, 101'i darp, 56'sı hırsızlık ve gasp, 19'u iftira, 14'ü tehdit, 12'si hakaret, 56'sı da taciz ve tecavüz olayıdır. Kadına yönelik şiddet olaylarında, bazı zaman aralıklarında inişler olmakla birlikte, genelde bir artış izlenmektedir. 1670-1680 yılları arası iftira olayları, 1680-1690 yılları arası da darp, cinayet, hırsızlık-gasp, tehdit-hakaret ve taciz tecavüz olaylarının, en yüksek olduğu dönemlerdir.

Yaşanan suç olaylarında, fiziksel şiddet kadar ahlaki ve psikolojik şiddetin de sayısı oldukça fazladır. Ekonomik sıkıntılar ve buna bağlı olarak ortaya çıkan ahlaki yozlaşma toplumsal çürümeyi ve kadına şiddet olaylarının sayısını arttırmış, gerçekleşen birçok suç alkolün etkisiyle işlenmiş ve alkol alan kişiler gasp, darp, tecavüz, hakaret, hatta cinayet gibi çeşitli suçlara karışmışlardır.

Kadına şiddet olaylarında geçimsizlik nedeniyle kadının eşinden boşanma isteği de etkili olmuştur. Hatta kadınlar boşandıktan sonra başka bir erkekle evlenmek istediklerinde dahi eski kocanın şiddetine maruz kalmışlardır. Mahkeme kayıtlarında zorla evine girilip tecavüz edilen, malı gasp ya da hırsızlık ile elinden alınan, çok kez kendi halinde iken küfür ve tehdide maruz kalan, kendisiyle birlikte olma isteğine karşılık vermediği için iftira ile karşılan birçok kadının olduğu görülmektedir. Mağdur edilen kadınlar kanun önünde hakkını aramak için ya bizzat kendileri ya da vasileri vasitasıyla mahkemeye başvurup saldırganlardan şikâyetçi olmuşlardır. Mahkeme tarafından yürütülen soruşturmalarda şikâyetçi kadının toplum içinde nasıl tanındığı araştırıldığı gibi şahitlerin ifadeleri de kararların verilmesinde etkili olmuştur. Mahalle halkı suçlu gördükleri şahısların daha fazla suç işleyerek toplum huzurunu bozmalarını engellemek için genellikle mahkemede mağdurlar lehine ifade vererek suçluların hak ettikleri cezaya çarptırılmalarını istemişlerdir.

Kaynaklar

1. Arşiv Kaynakları

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)

Meşihat, Şeriyye Sicilleri Defterleri (MŞH.ŞSC.d.): 6152, 6153, 6154, 6155, 6156, 6157, 6158, 6159, 6160, 6161, 6162, 6163, 6165, 6166, 6167, 6168, 6169, 6170, 6171, 6172, 6173, 6174, 6175, 6176, 6177, 6178, 6179, 6180 nolu Konya Şeri'yye Sicilleri

2. Araştırma ve İncelemeler

Abacı, N. (2001). *Bursa Şehrinde Osmanlı Hukuku'nun Uygulanması (17. Yüzyıl)*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Akdağ, M. (2019). *Türk Halkının Dirlik ve Düzen Kavgası Celali İsyancıları*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Akgündüz, A. (2009). İslam Hukuku'nun Osmanlı Devleti'nde Tatbiki: Şeriye Mahkemeleri ve Şeriye Sicilleri, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 14, 13-48.

Akgündüz, A. ve Cin, H. (1995). *Türk Hukuk Tarihi*. İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı.

Aksın, A. ve Maral, E. (2016). Osmanlı Devleti'nde Irza ve Namusa Yönelik İşlenen Suçlar ve Uygulanan Cezalar (1789/1850). F. Gedikli (Ed.). *II. Tarih Hukuku Tarihi Kongresi Bildirileri, (Cilt 2)*, 2016 Kongresi içinde (819-931. ss.). İstanbul.

Aktan, H. (2022). Kazf Maddesi. *TDV İslam Ansiklopedisi* içinde (Cilt 25, 148-149. ss.) Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Artuk, M. E. (1994). Cinsel Taciz ve Ceza Hukuku. *1994 Marmara Üniversitesi Kadın İş Gücü İstihdamı Uygulama ve Araştırma Merkezi "Cinsel Taciz Paneli Bildirisi"* içinde (31-50. ss.). İstanbul.

Atar, F. (2020). Muhalea Maddesi. *TDV İslam Ansiklopedisi* içinde (Cilt 30, 397-401. ss.). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Avcı, M. (2004). *Osmanlı Hukukunda Suçlar ve Cezalar*. İstanbul: Bilimevi Yayınları.

Bardakoğlu, A. (2022). Katil Maddesi. *TDV İslam Ansiklopedisi* içinde (Cilt 25, 45-48. ss.) Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Başoğlu, T. (2011). Tazir Maddesi. *TDV İslam Ansiklopedisi* içinde (Cilt 40, 198-202. ss.). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Dağcı, Ş. (2022). Kısas Maddesi. *TDV İslam Ansiklopedisi* içinde (Cilt 25, 488-489. ss.). Ankara: Türkiye

- Diyanet Vakfı Yayınları.
- Devellioğlu, F. (1993). Taciz Maddesi. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük* içinde (1013. ss). Ankara: Aydın Kitapevi Yayınları.
- Ekinci, E. (2008). *Osmanlı Hukuku*. İstanbul: Arı Sanat Yayınları.
- Erten, H. (2001). *Konya Şer'iyye Sicilleri Işığında Ailenin Sosyo- Ekonomik ve Kültürel Yapısı (XVIII. YY. İlk Yarısı)*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Faroqhi, S. (2002). *Stories of Ottoman Men and Women*. İstanbul: Eren Yayıncılık.
- Gerber, H. (1988). Bir Osmanlı Şehri Olan Bursa'da Kadının Sosyo-Ekonomik Statüsü (1600-1700). (Çev. H. Erten). *International Journal of Middle East Studies Association of Nort America*, 8(8), 231-244.
- Hammer, J. V. (2005). *Osmanlı Tarihi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Kısa, Y. (2023). *Savaşlar Döneminde Anadolu Şehirleri İkinci Viyana Kuşatması'ndan Pasarofça Anlaşmasına (1683-1718) Ayıntap, Kayseri, Manisa, Trabzon*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Koç, M. (2019). Osmanlı'da Ölüm Cezası Verilen Zina, Hırsızlık, Öldürme, Yaralama Suçları. *İslam Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 33, 261-287.
- Konan, B. (2011). Osmanlı Hukukunda Tecavüz Suçu. *OTAM*, 29, 150-172.
- Konyalı, İ.H. (2010). *Konya Tarihi*. Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi.
- Muşmal, H. (2000). 1640-1650 Yılları Arasında Konya'da Sosyal ve Ekonomik Hayata Dair Bazı Tespitler. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 20, 201-232.
- Poyraz, Ö. ve Öner, M. (2022). Osmanlı İmparatorluğunda Cinayet ve Yaralama Vakaları 478 Nolu Ayniyat Katl Defteri Örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 73, 114-129.
- Şafak, A. (1995). Erş Maddesi. *TDV İslam Ansiklopedisi* içinde (Cilt 11, 307-308. ss.). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Selçuk, H. (2013). Kadına Uygulanan Şiddetin Osmanlı Mahkeme Tutanaklarına Yansıması. *Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1, 109-126.
- Şemşek, V. (2020). Osmanlı Döneminde Kadının Yeri Üzerine, *International Journal of Social and Humanities Sciences (IJSHS)*, 4(3), 191-200.
- Tuncer, B. (2002). Konya Maddesi. *TDV İslam Ansiklopedisi* içinde (Cilt 26, 182-187. ss.). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Üçok, C. (1946). Osmanlı Kanunnamelerinde İslam Ceza Hukukuna Aykırı Hükümler. II, *AHDF*, 3 (2-4), 365-383.
- Yılmaz, H. (2023). *Osmanlı Topraklarında Kadın Olmak Osmanlı Devleti'nde Kadının Sosyo-Ekonomik Konumu (1789-1850)*. İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Yılmaz, H. (2023). Toplumsal Cinsiyet Rollerine Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım: Osmanlı Kadını ve Avrupa Kadını, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(2), 1033-1044.
- Yörük, D. (2016). Konya Kazası'nda Yerleşme ve Nüfus (1584-1642). A. Aköz, D. Yörük, H. Muşmal (Ed.), *Uluslararası Osmanlı Araştırmalarında Yeni Eğilimler 2016 Kongresi* içinde (42), (353-379. ss.). Saraybosna.
- 3. Lisansüstü Tezler**
- Acartürk, F. (2006). *1672-1673 Tarihlerinde Konya'nın Sosyal ve Ekonomik Durumu*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Akbaş, B. (2018). *15 Nolu Konya Şer'iyye Sicili ve Değerlendirmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Akbaş, E. (2018). *13 Numaralı Konya Şer'iyye Sicili (1087-1088/1676-1677) Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Avşar, S. (2019). *5 Numaralı Konya Şer'iyye Sicilinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (1562-1834)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Artvin Çoruh Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Artvin.
- Büyükşahin, Ş. (2013). *Kayseri Şer'iyye Sicillerine Göre Kayseri'de Kadın (1688-1692)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Dereci, M. (2020). *31 Numaralı Konya Şer'iyye Sicili (H.1097-1098/M. 1686-1687) Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Dirik, S. (2022). *1667-1669 Tarihinde Konya'da Sosyal ve Ekonomik Hayat*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Eroğlu, Ö. (2006). *17. Yüzyılın Son Çeyreğinde Konya Şer'iyye Sicillerine Göre Konya'da İşlenen Adı Suçlar*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gelir, B. (2006). *1680-1700 Tarihleri Arasında Gaziantep Şehrinde Asayiş Problemleri ve İslam-Osmanlı*

- Ceza Hukukunda Uygulamaları.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Güngören, A. (2020). *12 Numaralı Şerhiye Sicili (1074-1075/1663-1664) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Güven, M.A. (2006) *33 Numaralı Konya Şerhiye Sicili (Değerlendirme ve Transkripsiyon).* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Küçük, F. (2013). *14 Numaralı (1080-1081/1669-1670) Şerhiye Sicili Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Oğuzoğlu, Y. (1980). *XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında Konya Şehir Müesseseleri ve Sosyo-Ekonomik Yapısı Üzerine Araştırma.* (Yayımlanmamış doktora tezi) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Olgun, Y. (2019). *Konya'da Sosyal ve Ekonomik Hayat 1687-1688 (34 Nolu Şerhiye Siciline Göre).* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Taşın, M. (2019). *32 Numaralı Konya Şerhiye Sicili (H.1096-1110/1685-1699) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Tezcan, B. (2014). *16. ve 17. Yüzyıl Şerhiye Sicillerine Göre Konya'da Kadın.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldırım Bayezid Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tutar, A. (2018). *16 Numaralı Konya Şerhiye Sicili (H.1083/M.1672-1673) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yüçetürk, S. (2021). *Şerhiye Sicillerine Göre 17. Yüzyılın İlk Çeyreğinde Osmanlı'da Kadın (Üsküdar- Kayseri Örneği).* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Etik, Beyan ve Açıklamalar

---

1. Etik Kurul izni ile ilgili;

Bu çalışmanın yazar/yazarları, Etik Kurul İznine gerek olmadığını beyan etmektedir.

2. Bu çalışmanın yazar/yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedir.

3. Bu çalışmanın yazar/yazarları kullanmış oldukları resim, şekil, fotoğraf ve benzeri belgelerin kullanımında tüm sorumlulukları kabul etmektedir.

4. Bu çalışmanın benzerlik raporu bulunmaktadır.
